

**HUIS VOOR
KLOKKENLUIDERS**

JAARVERSLAG
2017

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Advies	4
Het adviseren van klokkenluiders	5
Trends en ontwikkelingen in 2017	5
Cijfers	6
2. Onderzoek	8
Onderzoek naar misstanden of bejegening	9
Trends en ontwikkelingen in 2017	9
Cijfers	10
3. Kennis en Preventie	11
Voorlichting op het gebied van integriteit en klokkenluiden	12
Trends en ontwikkelingen in 2017	12
4. Organisatie en bedrijfsvoering	13
Bestuur	14
Advies voor een herstart van het Huis voor Klokkenluiders	14
Bedrijfsvoering	14
Cijfers	15
Colofon	16

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2017 van het Huis voor Klokkenluiders. Het jaar 2017 kenmerkt zich als een moeilijk jaar voor het Huis. Na de oprichting op 1 juli 2016 bleek het in de praktijk weerbarstiger om de verwachtingen en eigen ambities op korte termijn waar te maken. Eind 2017 besloot het bestuur daarom terug te treden om ruimte te scheppen voor een integrale herstart.

De komende periode gaat het Huis voor Klokkenluiders met voortvarendheid aan de slag om gevolg te geven aan de aanbevelingen van het rapport Ruys. In eerste instantie ligt de prioriteit daarbij op het uitvoeren en afronden van onderzoek en op het stroomlijnen van de organisatiestructuur en de werkprocessen. Op het moment van dit schrijven zijn de eerste stappen daartoe al gezet.

1 Advies

1. Advies

Het adviseren van klokkenluiders

De afdeling Advies informeert, adviseert en ondersteunt klokkenluiders. Daaronder worden werknemers verstaan die een vermoeden van een misstand hebben aangekaart of gemeld, of zij die overwegen om dat te doen. Zowel werknemers als ex-werknemers, zzp'ers, vrijwilligers en stagiairs kunnen zich melden bij de adviseurs van het Huis.

Wie zich meldt bij de afdeling Advies van het Huis krijgt een vaste adviseur toegewezen. Op basis van de beschikbare informatie wordt vervolgens bepaald of er sprake is van een werkgerelateerde maatschappelijke misstand en of de adviesvraag in behandeling genomen kan worden. Doel van het adviestraject is de klokkenluider zo goed mogelijk te adviseren en te ondersteunen bij het zorgvuldig (intern) melden van de misstand. De klokkenluider bepaalt altijd zelf of een melding wordt doorgezet.

De melder wordt ook gewezen op de risico's van het doen van een melding en op de impact die zoiets kan hebben op de persoonlijke werk- en thuissituatie.

Een meerderheid van de klokkenluiders ondervindt immers nog steeds nadeel van het doen van een melding. De verwachte duur van de situatie is bovendien lastig in te schatten. Niet zelden veroorzaakt dit aanhoudende stress of zelfs psychische klachten. In dat geval kan er ook gebruik worden gemaakt van aan het Huis verbonden psychologische ondersteuning.

471 verzoeken om advies in 2017, waarvan 39 klokkenluiderszaken.

Trends en ontwikkelingen in 2017

In 2017 kwamen er 471 nieuwe adviesverzoeken binnen bij de afdeling Advies van het Huis. In 39 gevallen werd de situatie daarbij als klokkenluiderszaak aangemerkt. In 178 gevallen was dat niet meteen duidelijk en in 254 gevallen was er geen sprake van een klokkenluiderszaak. In dat laatste geval werd de verzoeker doorverwezen naar de juiste instantie.

Kijken we naar de sectoren waar de in 2017 nieuw binnengekomen klokkenluiderszaken zich voordeden, dan speelde 31% van de gevallen zich af in de private sector, 41% in de publieke sector en 28% in de semipublieke sector. In 2016 kwamen deze percentages uit op respectievelijk 50% private sector, 29% publieke sector en 21% semipublieke sector. In bijna driekwart van de gevallen betrof de vermoede misstand een kwestie rond wet- of regelgeving.

Bij nagenoeg alle in 2017 nieuw binnengekomen zaken had de klokkenluider de misstand al intern aangekaart of gemeld, voordat er contact werd opgenomen met het Huis voor Klokkenluiders. Opvallend was dat bijna tweederde van de klokkenluiders aangaf nadeel te hebben ondervonden van hun melding. In de meeste gevallen betrof het ontslag of geen contractverlenging. Een toenemend aantal klokkenluiders geeft bovendien aan een angstcultuur binnen de organisatie te ervaren.

Cijfers

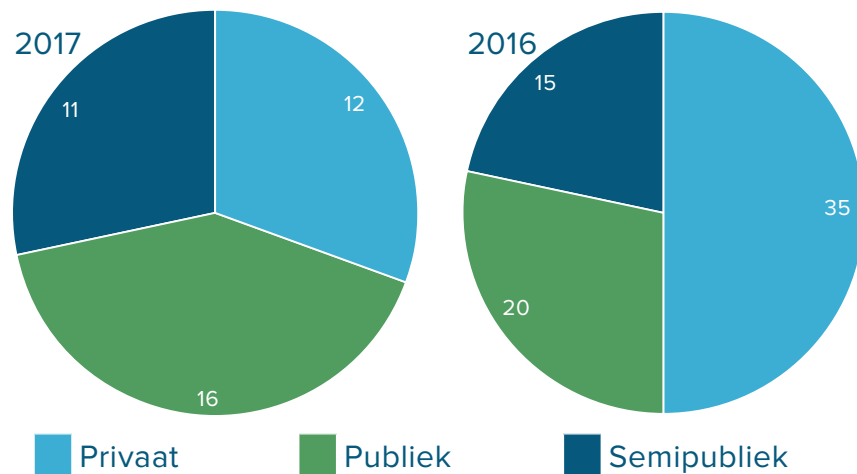
Adviesvragen in behandeling 2017

	Klokken-luider	Nog on-bekend	Geen klokken-luider	Totaal
Nieuw binnengekomen adviesvragen in 2017	39	178	254	471
Openstaande zaken uit 2016 (ultimo 2016)	42	107	0	149
Totaal in behandeling	81	285	254	620

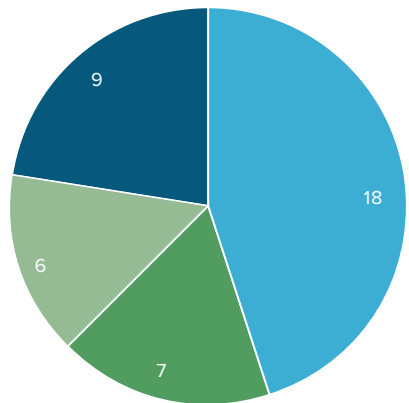
Overloop van zaken naar 2018

	Klokken-luider	Nog onbekend	Totaal
Gestart in 2016 en nog in behandeling (ultimo 2017)	23	3	26
Gestart in 2017 en nog in behandeling (ultimo 2017)	23	47	70
Totaal nog in behandeling (ultimo 2017)	46	50	96

Sectoren waar nieuw binnengekomen klokkenluiderszaken zich afspelen (totaal 2017: 39, totaal 2016: 70)

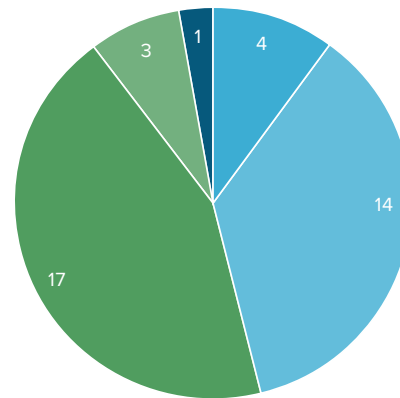
Aard misstand klokkenluiderszaken 2017 (totaal: 40)

- Schending voorschriften of regels
- Gevaar gezondheid, veiligheid of milieu
- Fraude, verduistering of diefstal
- Overige

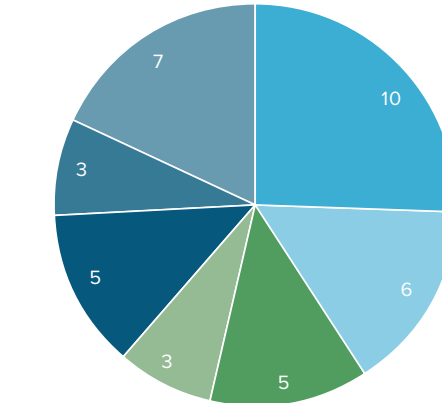
* In 1 klokkenluiderszaak was er sprake van twee categorieën.

Fase in meldtraject bij binnenkomst klokkenluiderszaken 2017 (totaal: 39)

- Voorfase / nog geen melding gedaan
- Intern aangekaart
- Intern gemeld
- Intern en extern gemeld
- Alleen extern gemeld

Gevolgen na melding klokkenluiderszaken 2017 (totaal: 39)

- Ontslagen, contract niet verlengd
- Gepest, geïsoleerd, bedreigd, onder druk
- Ziek (moeten) melden
- Overige
- Geen negatieve gevolgen
- N.v.t. (nog geen melding gedaan)
- Onbekend

2 Onderzoek

2. Onderzoek

Onderzoek naar misstanden of bejegening

Werknemers kunnen de afdeling Onderzoek van het Huis voor Klokkenluiders verzoeken om onderzoek te verrichten. In 2017 gebeurde dat 19 keer. Er kan onderzoek gedaan worden naar een vermoeden van een misstand, naar de manier waarop de werkgever na de melding van de misstand met een klokkenluider is omgegaan of naar een combinatie van de twee.

Aan de hand van een aantal wettelijke voorwaarden (de zogeheten ontvankelijkheidsvereisten) gaat de afdeling Onderzoek na of ze het verzoek in behandeling kunnen nemen en of het onderzoek uitvoerbaar is. Afwijzingsgronden kunnen bijvoorbeeld zijn dat er geen sprake is van een maatschappelijke misstand of dat er geen werkrelatie bestaat.

Van onderzoeken wordt na afronding een rapport opgesteld dat gepubliceerd wordt op de website van het Huis voor Klokkenluiders. Deze publicatie bevat geen namen van personen of organisaties.

Trends en ontwikkelingen in 2017

In 2017 liepen er zeven onderzoeken bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor Klokkenluiders. Het merendeel van de opgestarte onderzoeken heeft betrekking op de manier waarop de klokkenluider door de werkgever is behandeld. In 2017 zijn er geen onderzoeken afgerond.

85% van de onderzoeken richt zich op de benadeling van de klokkenluider.

Kijken we naar het aantal in 2017 nieuw binnengekomen onderzoeksverzoeken, dan valt op dat de klokkenluiders in de meerderheid van de gevallen (58%) in de publieke sector werkzaam zijn. In 2016 was dat iets meer dan 40%. Het aantal onderzoeksverzoeken van klokkenluiders die werkzaam zijn in de private sector nam in 2017 af. In bijna de helft van alle onderzoeksverzoeken had de aard van de misstand betrekking op het schenden van voorschriften of regels.

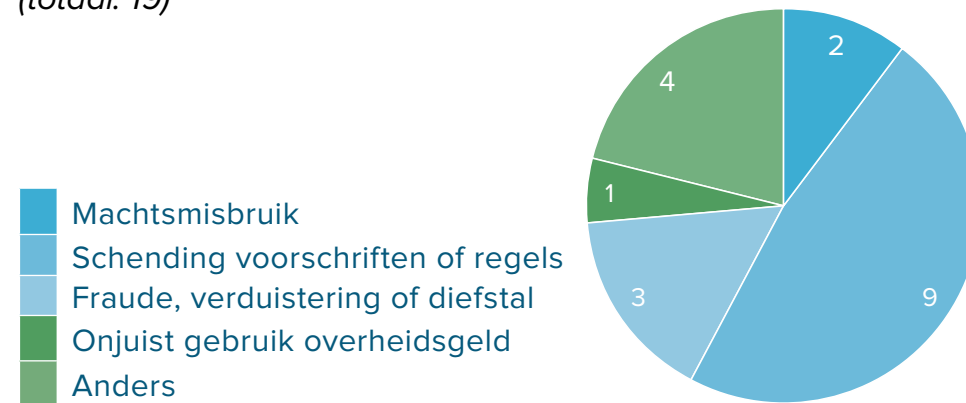
Aan de meeste onderzoeksverzoeken is geen adviestraject van de afdeling Advies voorafgegaan. In dergelijke gevallen wordt er vooronderzoek gedaan om vast te stellen of het om een klokkenluiderszaak gaat.

Cijfers

Lopende onderzoeken in 2017

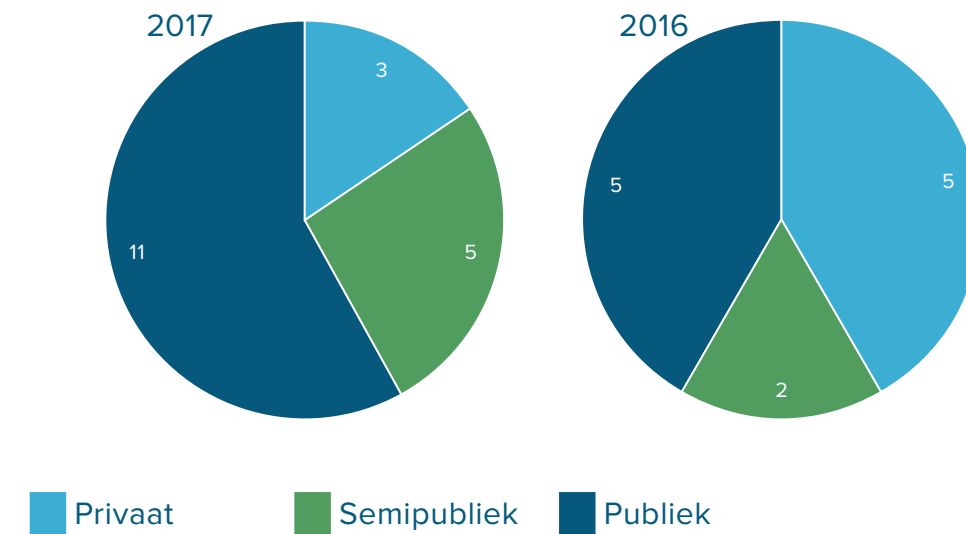
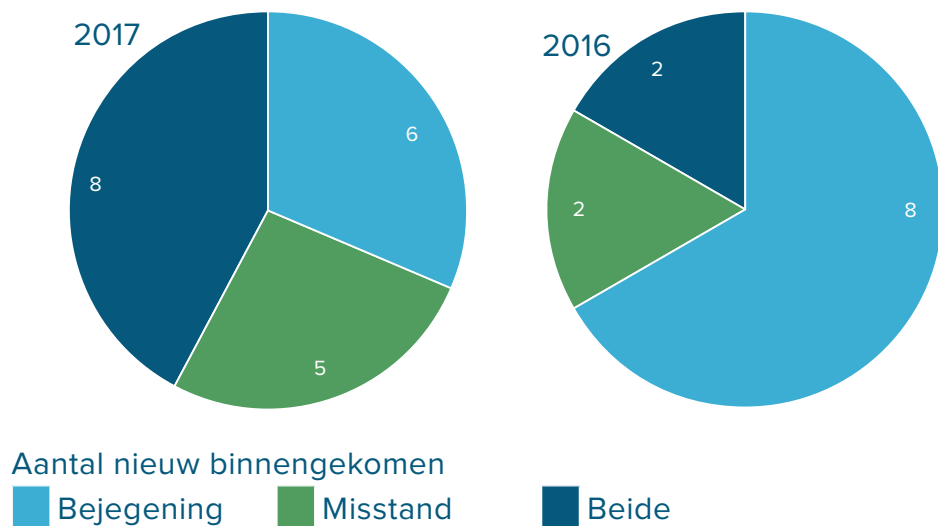
	Bejegening	Misstand	Beide	Totaal
In onderzoek (ultimo 2016)	4	0	0	4
In onderzoek genomen in 2017	2	0	1	3
Afgerond in 2017	0	0	0	0
In onderzoek (ultimo 2017)	6	0	1	7

Aard van misstand bij binnengekomen verzoeken 2017 (totaal: 19)

Onderzoeksverzoeken in 2017 in relatie tot 2016 (totaal 2017: 19, totaal 2016: 12)

Aantal verzoeken per sector (totaal 2017: 19, totaal 2016: 12)

3 Kennis en Preventie

3. Kennis en Preventie

Voorlichting op het gebied van integriteit en klokkenluiden

De afdeling Kennis en Preventie doet onderzoek naar klokkenluiden en integriteitsmanagement, deelt kennis en ontwikkelt praktische instrumenten voor werkgevers. Doel is het voorkomen van misstanden en daaruit voortvloeiende klokkenluidersproblematiek. Door het nut en de noodzaak van een gestructureerd integriteitsbeleid bij werkgevers onder de aandacht te brengen, werkt het Huis voor Klokkenluiders ook in preventieve zin.

In 2017 behandelde de afdeling Kennis en Preventie 513 vragen van werkgevers, bijvoorbeeld over het opstellen van een meldregeling, het aanstellen van een vertrouwenspersoon of over integriteitsvraagstukken in bredere zin. Daarnaast zijn er 28 presentaties gegeven aan werkgevers en professionals, waarvan enkele in internationaal verband. Binnen de Europese Unie (EU) is er steeds meer aandacht voor goede voorzieningen voor klokkenluiders. Zo stemde het Europees Parlement in oktober in met een voorstel voor EU-brede wetgeving voor de bescherming van klokkenluiders.

Trends en ontwikkelingen in 2017

In het najaar van 2017 heeft de afdeling Kennis en Preventie een onderzoek gepubliceerd naar de mate waarin de sinds 2016 verplichte meldregeling bij organisaties is ingevoerd. Tevens werd daarbij onderzocht hoe het integriteitsbeleid binnen organisaties werd ervaren.

Slechts 48% van de organisaties heeft een meldregeling die voldoet aan de huidige wettelijke voorschriften.

Uit de *Verkenning Meldprocedures en integriteitsvoorzieningen 2017*, uitgevoerd onder driehonderd OR-leden uit alle sectoren, blijkt dat werkgevers nog onvoldoende voorzien in de voorwaarden die nodig zijn om misstanden veilig te kunnen melden. Bijna 80% van de organisaties met meer dan vijftig werknemers heeft weliswaar een (wettelijk verplichte) meldregeling, maar slechts 48% heeft een meldregeling die voldoet aan de huidige

wettelijke voorschriften. Met name het midden- en kleinbedrijf blijft op dit vlak nog achter.

Slechts één op de drie OR-leden denkt dat collega's een misstand durven te melden. Eén op de zeven zegt dat er een angstcultuur binnen de organisatie heerst. Binnen de semipublieke sector is men het minst positief over de organisatiecultuur. Volgens het onderzoek wordt de helft van de OR-leden niet regelmatig geïnformeerd over het aantal meldingen of vastgestelde schendingen, terwijl dit wel wettelijk verplicht is.

4 Organisatie en bedrijfsvoering

4. Organisatie en bedrijfsvoering

Bestuur

Het bestuur bestond in 2017 uit de volgende leden:

- De heer P.A.M. Loven, voorzitter (tot 15 oktober 2017)
- Mevrouw E.L. Snoeij, bestuurslid Advies (tot 15 oktober 2017), wnd. voorzitter (vanaf 15 oktober 2017)
- Mevrouw C.A. Nooy, bestuurslid Advies
- De heer G.E.L.M. de Wit, bestuurslid Onderzoek
- Mevrouw A.M. Zwaneveld, bestuurslid Onderzoek

Advies voor een herstart van het Huis voor Klokkenluiders

In de zomer van 2017 constateerde het bestuur dat er, een jaar na oprichting van het Huis voor Klokkenluiders, onvoldoende voortgang is op de inrichting van het Huis en dat er onvoldoende helderheid is over de te varen koers. Het bestuur heeft daarop Maarten Ruys gevraagd te adviseren over de toekomstige inrichting van het Huis, de bestuurlijke structuur en de vereiste competenties. In zijn rapport van 14 december 2017

‘Advies voor een herstart van het Huis voor Klokkenluiders: advies, onafhankelijk onderzoek en preventie’ beschrijft de heer Ruys de resultaten van zijn onderzoek, doet hij een aantal aanbevelingen en adviseert hij te komen tot een herstart van het Huis voor Klokkenluiders. Het bestuur heeft hierom besloten per 8 januari 2018 terug te treden.

Met ingang van 8 januari 2018 is Erwin Muller aangetreden als interim-voorzitter van het Huis voor Klokkenluiders. De heer Muller blijft aan als interim-voorzitter totdat een nieuw bestuur is aangetreden.

Bedrijfsvoering

Bureau en personeel

Het bureau heeft op 31 december 2017 een formatie van 17,6 fte. Daarvan is 17,04 fte ingevuld. In totaal werken er achttien medewerkers bij het bureau. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers op 31 december 2017 is 46,5 jaar. Het gemiddeld aantal dienstjaren bedraagt 1,1 jaar. Het ziekteverzuimpercentage in 2017 is 4,9% (1,1% in 2016).

Begroting en realisatie

Het Huis voor Klokkenluiders heeft voor 2017 een budget van € 3,0 mln. De realisatie bedraagt in 2017 € 2,3 mln. De belangrijkste reden voor dit overschot is dat in 2017 nog geen externe inhuur ten behoeve van onderzoeken van het Huis heeft plaatsgevonden.

Klachtenbehandeling

Mensen die niet tevreden zijn over de dienstverlening van het Huis voor Klokkenluiders kunnen daarover een klacht indienen. In eerste instantie wordt geprobeerd de klacht informeel telefonisch op te lossen. Als de klager hiermee niet tevreden is, of als de klacht zich niet leent voor informele afhandeling, dan starten we een formele klachtenprocedure op.

Cijfers

Aantal medewerkers

	Vrouw	Man	Totaal
Aantal medewerkers per 31-12-2016	8	5	13
Instroom 2017	3	2	5
Uitstroom 2017	-	-	-
Aantal medewerkers per 31-12-2017	11	7	18

Klachtafhandeling

Ingekomen 2016	Ingekomen 2017	Afgehandeld 2017	Informeel	Formeel
-	5	5	5	-

Colofon

Dit is een uitgave van het Huis voor Klokkenluiders.

Contactgegevens

Telefoon Algemeen nummer: 088 – 3713033.

E-mail info@huisvoorklokkenluiders.nl.

Bezoekadres Maliebaan 72
 3581 CV Utrecht

Postadres Postbus 10088
 3505 AB Utrecht

Design Pool Worldwide